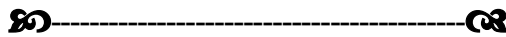

การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดนวก จังหวัดชลบุรี*

THE MANAGEMENT OF THE SUNDAY BUDDHIST STUDIES CENTER,
WAT NOK CHONBURI PROVINCE

ทยิดา ผลสมบุญ

Tayida Polsomboon

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนวก จังหวัดชลบุรี

Sunday Buddhist Studies Center Wat Nok Chonburi Province

E-mail: Andandants26@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนและ ความสัมพันธ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแก่นักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนวก จังหวัดชลบุรี เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนวก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเรียนรู้กับความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนวก จังหวัดชลบุรีมีความสัมพันธ์กัน ในระดับปานกลาง จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย ปัญหา และอุปสรรค คือ นักเรียนขาดความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา สื่อการสอนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้น ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดให้มีสื่อการสอนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การปลูกฝังศรัทธา; พระพุทธศาสนา

Abstract

This article was to study students' opinions, and relationships, problems, obstacles, and recommendations about The Management of the Sunday Buddhist Studies Center, Wat Nok Chonburi Province. This research was a merge method.

*Received January 30, 2021; Revised March 28, 2021; Accepted May 20, 2021

Showed that the students had opinions on the learning management of the Sunday Buddhist Studies Center, Wat Nok. Chonburi province overall is at a high level. The factors of learning management and the faith towards Buddhism among students of the Sunday Buddhist Study Center, Wat Nok. Chonburi Province has moderate relationships accept the research hypothesis, Problems and obstacles were students lacking interest in Buddhism. Teaching materials are not sufficient to meet the needs of the students. Schools should increase the activities of promoting students' learning. Should involve students in teaching and learning activities. Should provide additional teaching materials.

Keywords: Management; Cultivate Faith; Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักที่สำคัญของประเทศไทยสถาบันหนึ่งในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาชนชาติไทยเนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจนชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา ยอมรับ นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติติดต่อกันมานับเป็นเวลากว่า 2,500 ปีพระพุทธศาสนานับได้ว่าเป็นศาสนาที่มีความจำเป็นต่อสังคมไทยเป็นอย่างมากชีวิตประจำวันของชาวไทยตั้งแต่เกิด จนตายล้วนเป็นพฤติกรรม ที่เป็นผลมาจากอิทธิพลของหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเห็นได้จากความเป็นผู้นำใจเอื้อเพื่อเอื้ออาทรความมีเมตตาปราณีมีความสามัคคีกัน พระพุทธศาสนาจะยั่งยืนอยู่คู่ชาติไทยนานเท่าใด ขึ้นอยู่กับศรัทธาความเชื่อของชาวพุทธตราบใดที่ชาวพุทธยังมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองยั่งยืนต่อไป (คุณ โทจันทร์, 2545)

ศรัทธาหรือความเชื่อมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ศรัทธาที่ผิดจะส่งผลให้ประพฤติดิบปฏิบัติผิด หรือพูดผิดทำผิดไปตามศรัทธาความเชื่อนั้นส่วนศรัทธาที่ถูกจะส่งผลให้ประพฤติดูกคือพูดถูกทำถูกไปตามศรัทธาความเชื่อนั้นศรัทธามีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องของจิตศรัทธาเป็นเครื่องปรุงแต่งจิตให้แสดงออกทางวาจาคือการพูด ทางกายคือการกระทำ ในชีวิตของคนเรามีความจำเป็นต้องมีศรัทธา ความเชื่ออย่างมีเหตุผลคือใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะให้เห็นทั้งส่วนดีและไม่ดีทั้งคุณทั้งโทษก่อนจึงค่อยตั้งศรัทธาไม่ให้ศรัทธาอย่างมกมายไปตามกระแสในทางกลับกันถ้ามีแต่ปัญญาแต่ไม่มีศรัทธารองรับปัญญาก็จะโลดแล่นเลื่อนลอยสุดโต่งไม่มีฐานที่ตั้ง ดังนั้นศรัทธาที่ถูกต้องจึงเป็นศรัทธาที่มีเหตุผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540) ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้การแก้ไขมักทำได้ยาก การป้องกันปัญหา จึงมีความจำเป็นและสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การป้องกันดังกล่าว ควรเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เด็ก ในระบบการศึกษาอบรมเชิงพุทธบูรณาการมุ่งหมายด้วยหลักที่เรียกว่า

ความมีกัลยาณมิตรส่วนปัจจัยที่ 2 (โยนิโสมนสิการ) เป็นแกนหรือองค์ประกอบหลักของการพัฒนาปัญญา (Phra Sutin, 2019)

จึงต้องมีการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนอย่างจริงจัง โดยการนำเอาหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน ในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพราะถ้านักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักธรรมมาใช้ ขาดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาแล้ว จะประสบกับปัญหาต่างๆ ตามมาได้ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์มีหน้าที่สอนศีลธรรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอกสังกัดจังหวัดชลบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการเพื่อการปลูกฝังศรัทธาพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อการปลูกฝังศรัทธาพระพุทธศาสนา แก่นักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการเรียนรู้กับความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการเพื่อการปลูกฝังศรัทธาพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้น กลาง 3 สูง 1 และสูง 2 ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนอก จังหวัดชลบุรีในปีการศึกษา 2562 จำนวน 250 คน โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จำนวน 130 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มพระสังฆาธิการ กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และกลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

ที่	การบริหารจัดการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.17	0.532	มาก
2	ด้านการดำเนินการสอน	4.23	0.476	มาก
3	ด้านการใช้สื่อการสอน	4.33	0.461	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.26	0.468	มาก
รวม		4.25	0.360	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.360) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ กับความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2 ภาพรวมความสัมพันธ์การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี (n=130)

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเรียนรู้	การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี		
	Pearson correlation	Sig. (2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.260**	0.000	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการดำเนินการสอน	0.254**	0.000	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการใช้สื่อการสอน	0.377**	0.000	ค่อนข้างต่ำ
ด้านการวัดและประเมินผล	0.456**	0.000	ปานกลาง
ภาพรวม	0.450**	0.000	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเรียนรู้ กับความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.450$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ในครั้งแรกคือ ด้านการวัดและประเมินผลกลาง ($r = 0.456$) รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อการสอน ค่อนข้างต่ำ ($r = 0.377$) และ ด้านการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างต่ำ ($r = 0.260$) สุดท้ายคือ ด้านการดำเนินการสอน ค่อนข้างต่ำ ($r = 0.254$) ตามลำดับ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี

ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
สื่อการสอนยังไม่เพียงพอต่อนักเรียน	ให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มาก
ครูบางท่านอธิบายไม่เข้าใจ และห้องเรียนวุ่นวาย	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
ครูผู้สอนขาดเทคนิคการกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้	โรงเรียนควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้น
นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องสูงส่ง ไกลตัว	ให้มีคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อผู้เรียน
วิชาพระพุทธศาสนามีเนื้อหาบางส่วนยากเกินไป	จัดให้มีสื่อการสอนเพิ่มขึ้น
ไม่สามารถนำไปใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เหมือนวิชาวิชาอื่น ๆ ได้	ให้มีกิจกรรมเล่นิทานธรรมะ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรคการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี คือ ครูผู้สอนขาดเทคนิคการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องสูงส่ง ไกลตัว สื่อการสอนยังไม่เพียงพอต่อนักเรียน ข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีสื่อการสอนเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการศึกษา “การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี” ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.532) จากผลการวิจัย มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน มีการบริหารจัดการที่เป็นไปในแบบที่มีมาตรฐาน ครอบคลุมตามหลักสูตรที่กำหนดมา และมีการจัดครูเข้าสอนตามความสามารถ มีความถนัดแต่ละด้านแต่ละวิชา สะท้อนให้เห็นว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี มีการจัดตารางเรียนได้หลากหลาย ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และวิชาการ มีการปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมตามแผนที่ได้ดำเนินการไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินต์ ไจกระจำ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้ง 5 ด้านคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าอยู่ในระดับมาก 2. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อกิจกรรมการเรียนการสอนกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีวุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ต่างกันพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปิยะปิยมโม (เมฆแสน) (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่” ผลวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการสอน ด้านกระบวนการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการประเมินผลการสอน พบว่าในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน พบว่า ครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) อำเภอเมืองแพร่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบในแต่ละด้านพบว่าครูประจำการกับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกด้าน

2. ด้านการดำเนินการสอน พบว่า การดำเนินการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรีพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$, S.D.= 0.476) การดำเนินการสอนเป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์กับเนื้อหาและกับผู้เรียน มีการเอาความรู้แปลกใหม่มาสอดแทรกในการสอน โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการสอนที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เป็นการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” ผลวิจัยพบว่า หลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้เนื้อหาวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ซึ่งมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และสามารถแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันได้

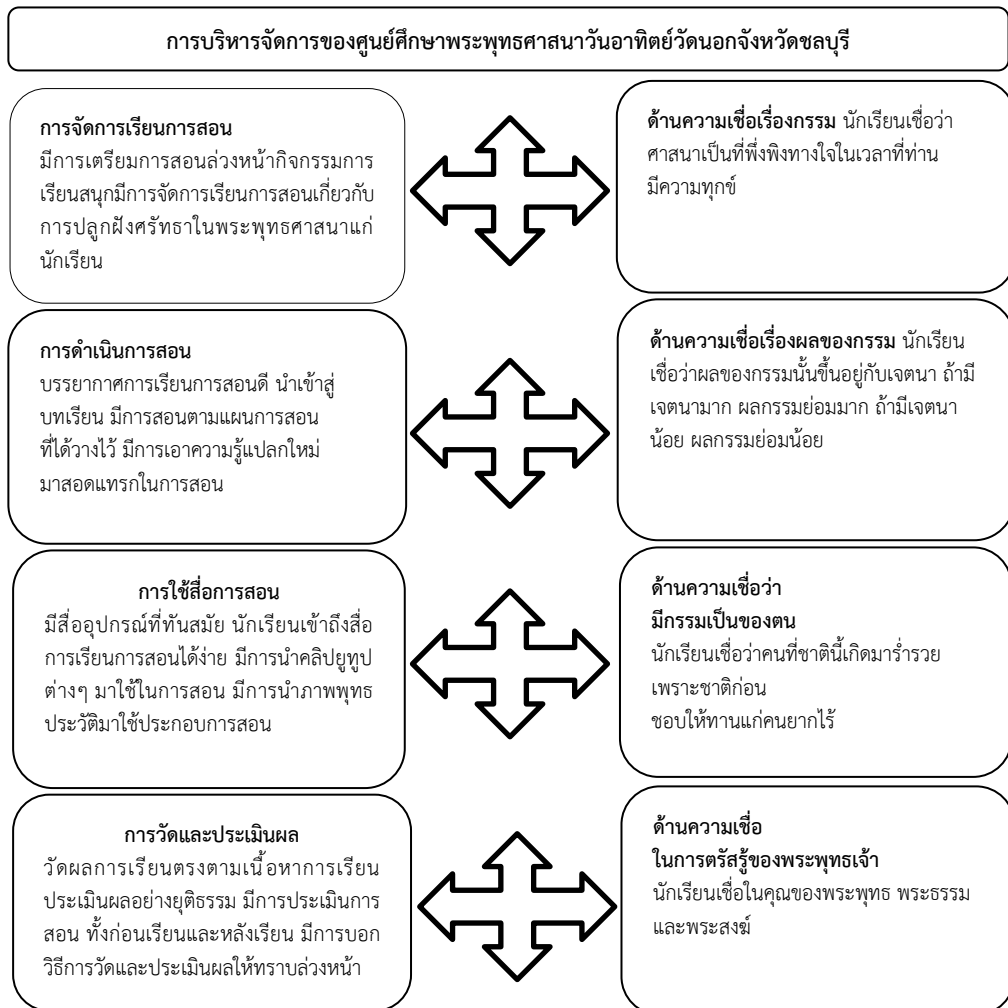
3. ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า การใช้สื่อการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.461) การใช้สื่อการสอน มีการใช้สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน มีการนำภาพพุทธประวัติมาใช้ประกอบการสอน สะท้อนให้เห็นว่า สื่อการสอนช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพร คัมภีร์ศาสตร์ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยการพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน ผลวิจัยพบว่า ผู้สอนเน้นปลูกฝังเรื่องคุณงามความดี หลักคำสอนของพระพุทธองค์เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่จะสอนอย่างถ่องแท้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยการสอนให้รู้ ทำให้ดู ทำให้ดูอยู่ให้เห็นและพิจารณาช่วงชั้นของผู้เรียน 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่าผู้สอนกำหนดกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิด สันติศาสนา สมาทปนา สมุตเตชนา สัมปหัง โดยพิจารณาหลักสูตร คำอธิบายราย สาระการเรียนรู้ เนื้อหา โดยยึดหลักไตรสิกขา ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน และเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D.= 0.468) การวัดและประเมินผลมีการบอกวิธีการวัดและประเมินผลให้ทราบล่วงหน้ามีการ

ประเมินตามสภาพจริง โดยการดูจากบันทึกของผู้เรียน ความสามารถในการปฏิบัติจริง การสังเกตการแสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่ามีการติดตามผลการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ และนำผลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราเสฏฐ์ เกษิสังข์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21” ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการบริหารจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ส่งเสริมความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผลการศึกษา 2) จัดระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา 3) จัดกระบวนการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการศึกษา 4) กำกับติดตามงานการวัดและประเมินผลการศึกษา และ 5) จัดระบบสนับสนุนการวัดและประเมินผลการศึกษา 2. แนวปฏิบัติของการบริหารจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 24 ข้อ 2) ด้านการจัดระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 24 ข้อ 3) ด้านการจัดกระบวนการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการศึกษาประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 18 ข้อ 4) ด้านการกำกับติดตามงานการวัดและประเมินผลการศึกษาประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 15 ข้อ และ 5) ด้านการจัดระบบสนับสนุนการวัดและประเมินผลการศึกษาประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 15 ข้อ รวมแนวปฏิบัติทั้งหมด 96 ข้อ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนอก จังหวัดชลบุรี” ทั้ง 4 ด้าน สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ได้ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการทำแผนการสอน มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า กิจกรรมการเรียนสนุก มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน

2) ด้านการดำเนินการสอน บรรยายภาคการเรียนการสอนดี นำเข้าสู่บทเรียน มีการสอนตามแผนการสอนที่ได้วางไว้ มีการเอาความรู้แปลกใหม่มาสอดแทรกในการสอน

- 3) ด้านการใช้สื่อการสอน มีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย มีการนำคลิปยูทูบต่างๆ มาใช้ในการสอน มีการนำภาพพุทธประวัติมาประกอบการสอน
- 4) ด้านการวัดและประเมินผล วัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียนประเมินผลอย่างยุติธรรม มีการประเมินการสอน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน มีการบอกวิธีการวัดและประเมินผลให้ทราบล่วงหน้า
- 5) ด้านความเชื่อเรื่องกรรม นักเรียนเชื่อว่าศาสนาเป็นที่พึ่งพิงทางใจในเวลาที่ท่านมีความทุกข์
- 6) ด้านความเชื่อเรื่องผลของกรรม นักเรียนเชื่อว่าผลของกรรมนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา ถ้ามีเจตนามาก ผลกรรมย่อมมาก ถ้ามีเจตนาน้อย ผลกรรมย่อมน้อย
- 7) ด้านความเชื่อว่ามีกรรมเป็นของตน นักเรียนเชื่อว่าคนที่ชาตินี้เกิดมาร่ำรวยเพราะชาติก่อนชอบให้ทานแก่คนยากไร้
- 8) ด้านความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า นักเรียนเชื่อในคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรส่งเสริมครูผู้สอนให้เข้าใจเนื้อหาได้ดี และนำไปสอนได้ดี ควรวิเคราะห์วิพากษ์หลักการทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากวิชาพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นนามธรรม
2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและพัฒนาให้เป็นต้นแบบของพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การสร้างเครือข่าย การสนับสนุนงบประมาณ และโอกาสให้ผู้สอน
3. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาหรือนำพระสงฆ์ที่มีความรู้ทางด้านศาสนาและวิธีการสอนอย่างลึกซึ้งไปสอน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ครูผู้สอนควรมีวิธีการสอนที่สนุกสนาน สร้างกิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วม หรือ พาไปทัศนศึกษา จัดให้สถานที่เรียนมีบรรยากาศดีกว่าในห้องเรียน เช่น สวนหย่อม เป็นต้น
2. ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าเสนอให้เข้าใจในวิชาพระพุทธศาสนาง่ายขึ้น ใช้ไมโครโฟนและลำโพงช่วยขณะสอน อาจารย์ควรพูดให้ช้าลงและสรุปเนื้อหาสำคัญในท้ายคาบด้วย
3. ครูผู้สอนควรหาสื่อการสอนที่น่าสนใจมาสอนและควรเพิ่มคาบเรียนใน แต่ละสัปดาห์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับศูนย์พุทธศาสนาวินิจฉัยในวัดอื่นๆ และนำผลมาเปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแต่ละแห่ง เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีและเหมาะสม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเน้นให้คณะผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดผลในเชิงรูปธรรมมาก ยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเพิ่มขอบเขตของหลักธรรมให้มากขึ้น เพื่อจะได้เห็นภาพที่ชัดเจนว่ามีการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างน้อยแค่ไหน

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทชนันท์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- พระปิยะ ปิยะมโม (เมฆแสน). (2553). *ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิจิตร กลยานจิตโต. (2552). *การศึกษาวิเคราะห์วิพากกรรมของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก (รายงานวิจัย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสินสมุทร พลพันธ์. (2544). *ความเชื่อเรื่องบุญ-บาปในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพเราะ มากเจริญ. (2557). *วิเคราะห์แนวอธิบายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วราเสฏฐ์ เกษิสังข์. (2559). *การบริหารจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีณา ประชากุล. (2549). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ปฐมวัยศึกษาด้วยสื่อของเล่น, *วารสารวิชาการ*, 9(5), 1-10.

- สว่าง วงศ์ฟ้าเลื่อน. (2550). การบูรณาการสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต).
พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุจินต์ ใจกระจ่าง. (2553). สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน
สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรพร คัมภีรศาสตร์. (2550). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้ ระดับ
การศึกษาขั้นศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.